

UPPLAGA 5

SKATTESYSTEMET LÄROBOK

Inkomstskatt, sociala avgifter,
mervärdesskatt, punktskatter,
internationella frågor och förfarande

Lena Hiort af Ornäs Leijon & Eleonor Kristoffersson

iUSTUS

SKATTESYSTEMET LÄROBOK

Inkomstskatt, sociala avgifter, mervärdes-
skatt, punktskatter, internationella
frågor och förfarande

LENA HIORT AF ORNÄS LEIJON
& ELEONOR KRISTOFFERSSON

Femte upplagan

§
iUSTUS
FÖRLAG

© Författarna och Iustus Förlag AB, Uppsala 2026

Upplaga 5:1

ISBN 978-91-7737-350-6

Produktion: eddy.se ab, Visby 2026

Omslag: John Persson

Förlagets adress: Box 1994, 751 49 Uppsala

Telefon: 018-65 03 30

Webbadress: www.iustus.se, e-post: kundtjanst@iustus.se

Printed by Printed by Eurographic Group, Poland 2026

Innehåll

Förord	11
--------	----

Förkortningar	13
---------------	----

1	Disposition och användningsmanual	15
---	-----------------------------------	----

DEL I INTRODUKTION

2	Introduktion	19
2.1	Offentligfinansiella intäkter	19
2.2	Allmänna och särskilda skatter respektive avgifter	19
2.3	Skatter och hållbar utveckling	20
2.4	Skattesubjekt och skatteobjekt	21
2.4.1	Begreppsbildning	21
2.4.2	Skattesubjektet i specifika fall	22
2.5	Progressiv eller proportionell skatt	25
2.6	Skatterättsliga principer och teorier	26
2.7	Sverige och EU	30
2.8	Olika slags skatter	33
2.9	Skattelagstiftningen	35
2.10	Rättskällorna	36
2.11	Tolkning av skattelag	41
2.12	Något om bevisning	42
2.13	Beskattningsår och beslut om slutlig skatt	42
2.14	Prisbasbelopp, inkomstbasbelopp och statslåneränta	43
2.15	De svenska skatternas historia	43

DEL II INKOMSTSKATT OCH SOCIALA AVGIFTER

3	Inkomstskattens konstruktion	49
3.1	Inledning	49
3.2	Fysiska personers inkomstbeskattning	49
3.3	Juridiska personers beskattning	51
3.4	Inkomstskattelagens struktur	52

4	Skattefria inkomster och utgifter som inte får dras av	53
4.1	Inledning	53
4.2	Skattefria inkomster	53
4.3	Utgifter som inte får dras av	56
5	De tre inkomstlagen – en översikt	59
5.1	Inledning	59
5.2	Översikt över inkomstlagen	59
5.3	Beskattningstidpunkt och beräkningsenhet i inkomstlaget tjänst	61
5.4	Beskattningstidpunkt och beräkningsenhet i inkomstlaget näringsverksamhet	62
5.4.1	Allmänt	62
5.4.2	Inkomstlaget näringsverksamhet för fysiska personer	63
5.5	Beskattningstidpunkt och beräkningsenhet i inkomstlaget kapital	65
6	Inkomst av tjänst	68
6.1	Inkomstlagets omfattning och avgränsning	68
6.2	Vad som ska tas upp i inkomstlaget tjänst	69
6.2.1	Skattepliktiga inkomster i inkomstlaget tjänst	69
6.2.2	Skattefria förmåner	70
6.2.3	Skattepliktiga förmåner	73
6.3	Avdrag i inkomstlaget tjänst	76
6.4	Något om hobbyverksamhet	81
6.5	Resultatet i inkomstlaget tjänst	82
7	Inkomst av näringsverksamhet	83
7.1	Vad är näringsverksamhet?	83
7.2	Inkomster och utgifter från privatbostadsfastighet eller näringsfastighet	84
7.3	Sambandet mellan redovisning och beskattning	86
7.4	Inkomster i näringsverksamhet	88
7.5	Utgifter i näringsverksamhet	93
7.5.1	Allmänt	93
7.5.2	Vanligt förekommande kostnadsposter i näringsverksamhet	94
7.6	Värdering av tillgångar och skulder	103

7.6.1	Allmänt	103
7.6.2	Lager och pågående arbeten	104
7.6.3	Inventarier	106
7.7	Värdeminskningsavdrag för byggnad, byggnadsinventarier och markanläggning	110
7.7.1	Allmänt	110
7.7.2	Byggnads- och markinventarier	112
7.7.3	Beräkning av värdeminskningsavdrag på byggnad	113
7.7.4	Beräkning av värdeminskningsavdrag på markanläggning	114
8	Bokslutsdispositioner, koncernbidrag och skattemässiga justeringar	115
8.1	Inledning	115
8.2	Bokslutsdispositioner	116
8.3	Koncernbidrag	117
8.4	Dispositioner för enskilda näringsidkare och fysiska delägare i handelsbolag	118
9	Inkomstslaget kapital	121
9.1	Inkomstslagets omfattning och avgränsning	121
9.2	Löpande inkomster i kapital	122
9.3	Löpande utgifter i kapital	125
9.4	Kapitalvinstberäkning	125
9.5	Avyttring och löpande inkomster av privatbostadsfastighet eller näringsfastighet	127
9.6	Delägarätter med mera	129
9.7	Övriga avyttringar av andelar	131
9.8	Avyttring av andra tillgångar	133
9.9	Övrigt inom inkomstslaget kapital	134
10	Fåmansföretag	135
10.1	Inledning	135
10.2	Definitionen av fåmansföretag	135
10.3	Utdelning och kapitalvinst på kvalificerade andelar	137
10.3.1	Allmänt	137
10.3.2	Beskattning av utdelning och kapitalvinst	139

- 11 Sociala avgifter 142**
 - 11.1 Inledning 142
 - 11.2 Arbetsgivaravgifter 142
 - 11.3 Egenavgifter 143
 - 11.4 Särskild löneskatt på förvärvsinkomster och pensionskostnader 143

DEL III INDIREKTA SKATTER

- 12 Mervärdesskatt 147**
 - 12.1 Inledning 147
 - 12.2 Mervärdesskattens funktion 147
 - 12.3 Mervärdesskatt inom Europeiska unionen 149
 - 12.4 I vilka situationer ska utgående mervärdesskatt betalas 150
 - 12.4.1 Mervärdesskatt vid leverans av varor, tillhandahållande av tjänster, unionsinternt förvärv och import 150
 - 12.4.2 Närmare om leverans av varor och tillhandahållande av tjänster inom landet 151
 - 12.5 Skatteplikt och undantag 154
 - 12.6 Skattesatser 155
 - 12.7 Avdrag för ingående mervärdesskatt 155
- 13 Punktskatter och trafikskatter 157**
 - 13.1 Inledning 157
 - 13.2 Kort om punktskatter och trafikskatter 158
 - 13.2.1 Allmänt 158
 - 13.2.2 Bekämpningsmedelsskatt 158
 - 13.2.3 Avkastningsskatt på pensionsmedel 159
 - 13.2.4 Särskild premieskatt för grupplivförsäkring 159
 - 13.2.5 Tobaksskatt 160
 - 13.2.6 Alkoholskatt 161
 - 13.2.7 Energiskatt, koldioxidskatt och svavelskatt 163
 - 13.2.8 Naturgrusskatt 164
 - 13.2.9 Avfallsskatt 164
 - 13.2.10 Skatt på trafikförsäkringspremie med mera 165
 - 13.2.11 Kemikalieskatt på viss elektronik 166
 - 13.2.12 Nikotinskatt 168
 - 13.2.13 Spelskatt 169
 - 13.2.14 Fordonsskatt och saluvagnsskatt 169
 - 13.2.15 Trängselskatt 173
 - 13.2.16 Vägavgift 173

DEL IV INTERNATIONELLA FRÅGOR INKLUSIVE EU:S STATSSTÖDSREGLER

- 14 Internationella frågor 177**
 - 14.1 Inledning 177
 - 14.2 Unionsrätten 177
 - 14.2.1 Mervärdesskatt 177
 - 14.2.2 Harmoniserade punktskatter 178
 - 14.3 Obegränsad och begränsad skattskyldighet 180
 - 14.4 Skatteavtalsrätt 182
 - 14.5 CFC-lagstiftning 183
 - 14.6 Internprissättning 183
 - 14.7 Tilläggsskatt 183
 - 14.8 Övriga internationella regelverk 184
- 15 EU:s statsstödsregler 186**
 - 15.1 Inledning 186
 - 15.2 Statsstödsreglerna, en del av konkurrensrätten 186
 - 15.3 Konsekvenser om reglerna inte följs 188

DEL V FÖRFARANDE OCH SANKTIONER

- 16 Förfarande och sanktioner 193**
 - 16.1 Inledning 193
 - 16.2 Allmänt om skatteförfarandet 193
 - 16.3 Skatteverkets åtgärder 195
 - 16.3.1 Beskattningsförfarandet inom Skatteverket 195
 - 16.3.2 Skatteverkets utredningsmöjligheter 196
 - 16.3.3 Särskilda avgifter 197
 - 16.4 Brott 198
 - 16.4.1 Allmänt 198
 - 16.4.2 Skattebrott 198
 - 16.4.3 Bokföringsbrott 199

Rättsfallsregister 201

Sakregister 203

Förord

Skattesystemet påverkar oss alla. Ett stort antal skatteregler skapar tillsammans detta skattesystem, vilket medför att det är en utmaning att skaffa sig en överblick över helheten. Ambitionen med denna bok är att på ett lättillgängligt sätt ge läsaren en överblick över, inblick och förståelse för hela skattesystemet. Boken behandlar därför skattesystemets samtliga delar, det vill säga inkomstskatt, sociala avgifter, mervärdesskatt, punktskatter, trafikskatter, internationella frågor och förfarande. Vi önskar dig en rolig och berikande läsupplevelse!

I denna femte upplaga har sedvanliga uppdateringar gjorts och avsnittet om internationella frågor har utvecklats. Det avsnittet inkluderar nu även CFC-lagstiftning, internprissättning och tilläggsskatt.

Denna bok behandlar skattereglerna som de är utformade den 1 januari 2026.

Uppsala, december 2025

Lena Hiort af Ornäs Leijon och Eleonor Kristoffersson

1 Disposition och användningsmanual

Boken *Skattesystemet* består av fem delar:

Den första delen *Introduktion* syftar till att ge läsaren en överblick över det svenska skattesystemets utgångspunkter, begrepp och systematik. Här behandlas även rättskällor och de svenska skatternas historia.

Den andra delen *Inkomstskatt och sociala avgifter* ger läsaren en överblick över beskattningen av inkomster för fysiska och juridiska personer.

- Efter en inledning behandlas beskattning av inkomster för fysiska personer, det vill säga inkomster från anställning, näringsverksamhet, kapitalinkomster och fåmansföretag.
- Efter det följer beskattning av enskild näringsverksamhet, aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag och enkla bolag. Avslutningsvis beskrivs reglerna om sociala avgifter.

I den tredje delen av boken beskrivs *Indirekta skatter*, det vill säga mervärdesskatt och punktskatter. Även trafikskatter behandlas i denna del av boken.

Den fjärde delen *Internationella frågor inklusive EU:s statsstödsregler* syftar till att ge läsaren en introduktion i skatterätten ur ett internationellt perspektiv.

Den femte delen *Förfarande och sanktioner* behandlar handläggningen hos Skatteverket, överklagande, skattetillägg, skattebrott och liknande områden.

Boken syftar till att ge läsaren en överblick över skattesystemet. Den är tänkt att fungera som en modern lärobok, som inte begränsar sig till inkomstskatt och lite skatteförfarande, utan som på ett lättbegripligt sätt ger läsaren en grundläggande förståelse för hela skattesystemets och dess mångfacetterade komplexitet.

Boken är inte avsedd att vara fullständig, dels av det uppenbara skälet att det finns en sådan uppsjö av skatterättsligt material att detta inte är möjligt, dels av skälet att det finns mycket beskrivande skatterättsligt material bara ett klick bort i webbläsaren. Det som är svårt att tillägna sig via webben är just överblicken och förståelsen för skattesystemet, samt grundläggande kunskaper om de enskilda delarna. Den som exempelvis i detalj vill veta hur varje regel om koncernbidrag tillämpas, kan lätt inhämta sådant material, till exempel genom att läsa i Skatteverkets rättsliga vägledning som finns på Skatteverkets webbplats. Vår avsikt är att boken därför ska vara en fullgod lärobok på översikts- och grundkurser i skatterätt och beskattningsrätt, vid behov kompletterad med ytterligare material eller litteratur, beroende på hur undervisningen läggs upp. För den som inte vill att studenterna ska inhämta material endast på webben, kan den exempelvis kompletteras med en mer djupgående lärobok i inkomstskatt.

Skattesystemet är tänkt att användas på kurser i skatterätt, även kallat beskattningsrätt och finansrätt, på universitet och yrkeshögskola, oavsett om det är kortare kurser där man väljer att stanna vid den information som står i boken eller om det är längre kurser där man fördjupar sig i rättsfall, förarbeten och annat material vid sidan av. Den som vill skaffa en ordentlig bas i skatterätt kompletterar denna bok med *Skattesystemet Övningsbok*, som visar på den praktiska tillämpningen. Båda böckerna följer samma disposition.